

Bachelor Ondernemerschap en Retail Management Hogeschool Rotterdam

**Verslag van de beperkte opleidingsbeoordeling
5 en 6 november 2020**

Colofon

Instelling en opleiding

Hogeschool Rotterdam

Museumpark 40

3015 CX Rotterdam

Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: positief

Opleiding: B Ondernemerschap & Retail Management

Locatie: Rotterdam

Variant: Voltijd

Croho-nummer: 35523

Visitatiecommissie

Ronald Stevens, voorzitter

Anja de Bruijn, deskundige

Maurice Beckand Verwee, deskundige

Vera Broek, student-lid

Titia Buising, secretaris

De commissie is vooraf voorgelegd aan de NVAO.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van

AeQui VBI

Vlindersingel 220

3544 VM Utrecht

www.AeQui.nl

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrukken.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	6
1. Beoogde leerresultaten	8
2. Onderwijsleeromgeving	11
3. Toetsing	19
4. Gerealiseerde leerresultaten	23
Bijlagen.....	27
Bijlage 1 Visitatiecommissie.....	28
Bijlage 2 Programma visitatie	29
Bijlage 3 Bestudeerde documenten	30

Samenvatting

Op 5 en 6 november 2020 is de bacheloropleiding Ondernemerschap en Retail Management van de Hogeschool Rotterdam gevisiteerd door een commissie van AeQui. Het totaaloordeel van de commissie is **positief**, de opleiding voldoet aan alle standaarden. De commissie spreekt haar waardering uit voor de onderwijsvernieuwing die in gang is gezet met het creëren van de community Entrepreneurship, de bijbehorende didactische uitgangspunten en de positieve en reflectieve houding van het team. Ook waardeert de commissie de keuze voor het portfolio als instrument in het aantonen van het eindniveau.

Beoogde leerresultaten

De commissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. De beoogde leerresultaten zijn wat betreft niveau en oriëntatie passend geconcretiseerd. Ook voldoen deze aan internationale eisen en zijn ze onderschreven door het beroepenveld. De opleiding heeft de leerresultaten gerelateerd aan de Dublin descriptoren. De opleiding heeft in een schema aangegeven hoe en waar de eindkwalificaties aan bod komen en c.q. gedekt worden in het curriculum. De opleiding heeft met behulp van het ZelCom model een eigen niveaubeschrijving voor het eindniveau ontwikkeld. Ook zijn er gedragsindicatoren gedefinieerd. De opleiding profileert zich met de community en de focus op ondernemerschap. De opleiding sluit hiermee aan bij het brede werkveld waartoe opgeleid wordt. De commissie moedigt de opleiding aan haar voornemen in het inrichten van een community Retail door te zetten. De opleiding is adequaat afgestemd op de beroepspraktijk. De businessclub, de afstemming met stagebedrijven, projectbedrijven en de contacten en praktijkervaring van docenten dragen daar aan bij.

Onderwijsleeromgeving

De commissie heeft vastgesteld dat de onderwijsleeromgeving studenten in staat stelt de beoogde leerresultaten te bereiken en dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. Het curriculum kent in de eerste twee jaar met drie leerlijnen en afgebakende periodes met cursussen en projecten een degelijke opzet. In het derde en vier jaar, hebben studenten in de stage (al dan niet in het eigen bedrijf), minor en afstuderen ruimte om hun eigen invulling te geven aan het programma. Met de twee stages, de praktijkgerichte invulling van het tweede semester van het derde jaar (gericht op implementatie in een (eigen) bedrijf) en de praktijkprojecten in de eerste

twee jaar is er voor studenten voldoende gelegenheid om zich te oriënteren op de beroepspraktijk en relevante vaardigheden te oefenen. De opleiding besteedt voldoende aandacht aan onderzoeksvaardigheden, zowel in de praktijkprojecten als in de cursussen, de stage en het afstuderen. De opleiding kent een kleinschalige en interactieve sfeer. Het didactisch concept met de inrichting van de community, het bewust creëren van kleinschaligheid in (zelfsturende) jaarteam en klassen, de benaderbaarheid van docenten en de begeleiding van studenten dragen daar in belangrijke mate aan bij. De opleiding handelt adequaat in de Covid-19 pandemie en weet ook hierin verbinding met studenten te realiseren. De opleiding sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten. Docenten zijn zeer deskundig, betrokken en benaderbaar. De commissie vindt het innovatieplatform Next Level een waardevol instrument voor verdere ontwikkeling van de opleiding. De opleiding beschikt over voldoende voorzieningen om het programma uit te kunnen voeren.

Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat toetsstelsel. De toetsing past bij de verschillende fasen in het programma waarbij er sprake is van een toenemende complexiteit van de inhoud en zelfstandigheid van studenten. Er worden effectieve maatregelen genomen om de validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de toetsing te borgen. Het gebruik van toetsmatrijzen, rubrics en het vier-ogen principe dragen daar in belangrijke mate aan bij. De examencommissie geeft op adequate wijze vorm aan haar taak om de kwaliteit van toetsen te borgen en zich een eigenstandig oordeel te vormen over het eindniveau. De toetscommissie en de previewcommissie hebben daarin ook een belangrijke rol. Er worden kalibratiesessies belegd, alle toetsen worden vooraf

bekeken en achteraf worden toetsen steekproefsgewijs bekeken. De commissie concludeert dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Gerealiseerde leerresultaten

De commissie stelt vast dat de opleiding de beoogde leerresultaten realiseert. Dit wordt vastgesteld met behulp van twee portfolio assessments; één in het derde jaar en één in het vierde jaar. Het afstudeerproces is degelijk en zorgvuldig opgezet en er zijn voldoende waarborgen voor het eindniveau. De commissie heeft vijftien dossiers bestudeerd bestaande uit de twee portfolio's en de beoordeling daarvan. De commissie stelt vast deze een adequaat niveau laten zien dat past bij een beroepsgerichte bacheloropleiding. De beoordeling en bijbehorende feedback zijn zorgvuldig tot stand gekomen, waarbij het de commissie ook is opgevallen dat het niet altijd duidelijk is wat de bijdrage van beide beoordelaars is en hoe de beoordeling tot stand is gekomen. Op basis van de bestudeerde documenten en de gevoerde gesprekken, stelt de commissie vast dat studenten en alumni daadwerkelijk in staat zijn hun positie als ondernemer of ondernemende professional in het werkveld te realiseren en daarmee bij te dragen aan de Rotterdamse regio. De commissie oordeelt dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Ontwikkelpunten

Met het oog op de toekomst geeft de commissie de volgende suggesties:

Alle standaarden van het NVAO kader zijn positief beoordeeld. Op die grond geeft de visitatiecommissie een positief advies inzake de accreditatie van de bacheloropleiding Ondernemerschap en Retail Management van Hogeschool Rotterdam

Namens de voltallige visitatiecommissie,
Utrecht, januari 2021

Ronald Stevens
Voorzitter

Titia Buising
Secretaris

- het versterken van het kritisch vermogen van studenten ten aanzien van het gebruik van modellen en theorieën;
- het blijvend bewaken van de balans tussen begeleiding en zelfstandigheid van studenten;
- het versterken van de afstemming tussen de verschillende jaarteams;
- het onderzoeken van de mogelijkheden om studenten in het eerste jaar kennis te laten maken met meerdere projectbedrijven;
- het onderzoeken of de keuzevakken die studenten kiezen kunnen leiden tot versterking van het verplichte programma op die onderdelen. Deze keuzes kunnen wellicht signaleren wat relevant kan zijn voor het reguliere, verplichte programma;
- het onderzoeken van de haalbaarheid van de tijdens de visitatie gedane voorstellen door studenten;
- het inzetten van twee onafhankelijke beoordelaars bij de beoordeling van het eindniveau. Op dit moment heeft de begeleidende docent van de student daarin rol, samen met een externe beoordelaar;
- het blijvend bewaken van de toetsdruk bij docenten;
- in kalibratiesessies expliciet aandacht besteden aan de verschillen tussen de portfolio's van het derde en vierde jaar, van de twee uitstroomprofielen en de wijze waarop assessments afgenomen worden.

Inleiding

De bacheloropleiding Ondernemerschap en Retail Management leidt Rotterdamse doeners en denkers op. De opleiding wil studenten opleiden die als ondernemers van de toekomst lef tonen, nieuwsgierig, kritisch en innovatief zijn en altijd op zoek zijn naar kansen op het gebied van (duurzame) business.

De instelling

Aan Hogeschool Rotterdam studeren circa 40.000 studenten. De hogeschool is georganiseerd in onderwijsinstituten, die elk eigen opleidingen en een eigen directie kennen. Binnen deze instituten biedt de hogeschool een breed palet aan associate degree's, bacheloropleidingen en masteropleidingen aan. De hogeschool biedt, verspreid over de stad, meer dan negentig opleidingen aan op het gebied van Kunst, Onderwijs, Gedrag en Maatschappij, Gezondheidszorg, Economie, Techniek en Media & ICT.

De hogeschool wil 'studenten opleiden tot professionals die een waardevol lid zijn van de beroepsgroep waarvoor ze zijn opgeleid en van de maatschappij'. De hogeschool gaat daarbij uit van gelijkwaardigheid, het bevorderen van wederzijds respect en emancipatiegericht werken.

De opleiding Ondernemerschap en Retail Management is onderdeel van de Hogeschool Rotterdam Business School (HRBS). De HRBS is één van de elf instituten van de hogeschool. Hierin zijn alle bachelor-, master-, voltijd- en deeltijdopleidingen binnen het economische domein ondergebracht. De HRBS wil het activerende kader en de bindende factor tussen de economische opleidingen zijn, waarmee prioriteiten als studieresultaten en integrale en multidisciplinaire aanpak van vraagstukken in de praktijk beter benaderd kunnen worden. De HRBS is in 2019 ontstaan en wil economisch onderwijs creëren waarmee ingespeeld kan worden op de dynamiek van het werkveld (contextrijk onderwijs) en de diversiteit van de (internationale) studenten (inclusief onderwijs). Binnen de HRBS staat een aantal thema's, (betekeniseconomie, circulariteit, leiderschap en digitalisering) centraal. De business school heeft

de ambitie dat de opleidingen zich op deze thema's verder ontwikkelen en samenwerken met het werkveld. Het realiseren van cross-overs en multidisciplinaire samenwerkingen voor studenten is daarnaast ook een belangrijke ambitie van de HRBS. Opleidingen zijn vrij te kiezen op welk thema ze zich willen richten. Voorliggende opleiding, zo bleek tijdens de visitatie, richt zich daarbij op het thema digitalisering. In dat kader wordt ook gezocht naar mogelijkheden voor versterking van structurele cross-overs met opleidingen buiten de HRBS.

De opleiding

De bacheloropleiding Ondernemerschap en Retail Management (240 EC) wordt in het Nederlands verzorgd als voltijdse opleiding. De opleiding wil ambitieuze intrapreneurs en entrepreneurs opleiden die vanwege hun actuele kennis en ondernemende houding klaar zijn om de business van de toekomst vorm te geven. Dit doen zij voor zichzelf en voor Rotterdamse MKB-organisaties. De opleiding wil daarmee dat afgestudeerden bijdragen aan de werkgelegenheid voor de stad Rotterdam.

Na de vorige visitatie heeft de opleiding het profiel, de inhoud en de vorm van het curriculum herzien. De opleiding wilde hiermee dichter aansluiten op de beroepspraktijk, bij de studenten en het studiesucces vergroten. Daarbij is gekozen voor het inrichten van de community Entrepreneurship. Ook zijn twee uitstroomprofielen, Venturing en Startup, vormgegeven. En is vanaf 2017 een nieuw afstudeerprogramma ontwikkeld. In studiejaar 2018 – 2019 zijn de eerste studenten van het nieuwe programma afgestudeerd. Vanaf studiejaar 2020 - 2021 kunnen studenten niet meer afstuderen in het oude programma. Studenten

die dit betreft zijn reeds overgestapt naar het huidige onderwijsprogramma.

In de eerste twee jaar volgen studenten diverse cursussen en werken ze elke periode aan een praktijkproject. In het eerste jaar ligt daarbij de nadruk op 'intrapreneurship' en in het tweede jaar op 'entrepreneurship'. In het derde jaar vindt onder andere de stage plaats. Voor studenten van het uitstroomprofiel Venturing is dit bij een stagebedrijf. Voor studenten van het uitstroomprofiel Start-up is dit bij het eigen bedrijf. Dit laatste krijgt vorm in de zogenaamde Incubator Academy. In het vierde jaar staan de minor en het afstuderen geprogrammeerd.

Uit de bestudeerde informatie blijkt dat de curriculumherziening een positief effect heeft gehad op het propedeuserendement. Dit is verdubbeld ten opzichte van het rendement voor de herziening.

In deze curriculumherziening zijn ook de aanbevelingen van de vorige visitatie meegenomen. Zo is bijvoorbeeld meer aandacht voor analytische vaardigheden, staat in jaar 3 het implementeren van een advies bij een bedrijf centraal. En is er in jaar 3 en 4 meer aandacht voor de koppeling van theorie aan de praktijk.

De opleiding heeft het voornemen om naast de community Ondernemen ook een community Entrepreneurship te starten. De mogelijkheden daartoe worden nu onderzocht. De opleiding heeft de ambitie om deze community zo veel mogelijk blended en in samenwerking met het werkveld vorm te geven.

De visitatie

Hogeschool Rotterdam heeft aan AeQui opdracht gegeven de onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui in samenwerking met de opleiding een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden. De visitatie heeft op 5 en 6 november 2020 plaatsgevonden volgens het programma dat in bijlage 2 is weergegeven. Van het inloopsprekuren is geen gebruik gemaakt. De commissie heeft zich expliciet georiënteerd op het cluster waarin de opleiding geplaatst is. Dit is met de voltallige commissie gedaan, tijdens het voorbereidend overleg, en afsluitend bij de oordeelsvorming. De hiertoe benodigde kennis was aanwezig in (een deel van) de commissie.

De visitatie is, in overleg tussen opleiding en panel, online uitgevoerd.

De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd aan de hand van BOB-kader 2018; aan het einde van de visitatie is de opleiding in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de commissie. Deze rapportage is in december 2020 in concept toegestuurd aan de opleiding; de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

Op initiatief van de opleiding gaat een ontwikkelgesprek plaats vinden in februari 2021. De resultaten van dit ontwikkelgesprek hebben geen invloed op de in dit rapport weergegeven beoordeling.

1. Beoogde leerresultaten

De commissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. De beoogde leerresultaten zijn wat betreft niveau en oriëntatie passend geconcretiseerd. Ook voldoen deze aan internationale eisen en zijn ze onderschreven door het beroepenveld. De opleiding leidt studenten op tot tien beroepsgerichte competenties die afgeleid zijn van het landelijke profiel. Deze competenties zijn uitgewerkt in indicatoren en dienen als kapstok voor de toetsing en beoordeling (zie ook standaard 3). De opleiding heeft, met behulp van het ZelCom model het eindniveau van de beroepscompetenties nader uitgewerkt. De opleiding heeft met de inrichting van de community Entrepreneurship een eigen profiel ontwikkeld. De commissie ondersteunt het voornemen van de opleiding ook een community Retail Management te ontwikkelen. De commissie constateert dat de opleiding, via de businessclub, de afstemming met stagebedrijven, docenten die werkzaam zijn (geweest) in de beroepspraktijk, de inzet van gastdocenten, de praktijkprojecten en dergelijke adequaat is afgestemd op de beroepspraktijk.

Bevindingen

Zoals opgemerkt, leidt de opleiding Rotterdamse doeners en denkers op. Dit zijn, volgens de opleiding, ondernemers van de toekomst die lef tonen, nieuwsgierig, kritisch en innovatief zijn en altijd op zoek zijn naar kansen op het gebied van (duurzame) business. De opleiding wil ambitieuze intrapreneurs en entrepreneurs opleiden die vanwege hun actuele kennis en ondernemende houding klaar zijn om de business van de toekomst vorm te geven. Doel is dat afgestudeerden dit niet alleen voor zichzelf doen maar ook voor Rotterdamse MKB-organisaties en daarmee bijdragen aan de werkgelegenheid voor de stad Rotterdam. De opleiding maakt daarbij onderscheid in startende ondernemers (entrepreneurs) en ondernemende managers (intrapreneurs). Startende ondernemers ontwikkelen nieuwe bedrijven met innovatieve businessmodellen (startups). Ondernemende managers leveren een belangrijke innovatieve bijdrage binnen bedrijven die hun bestaande businessmodel willen aanpassen aan de sterk veranderende omgeving en zich toekomstgericht willen ontwikkelen (ventures). Dit zijn ook de twee uitstroomprofielen van de opleiding; Startup en Venturing.

Afgestudeerden hebben een brede, naar buiten gerichte blik, weten wat er in de samenleving speelt en zijn op de hoogte van vernieuwingen en

innovaties die relevant kunnen zijn voor de beroepspraktijk. Daarnaast kan de afgestudeerde functioneren op zowel strategisch als tactisch operationeel niveau. Afgestudeerden zijn zich, vanwege het toenemend belang van de internationale omgeving van de beroepspraktijk, bewust van de internationale context en zijn in staat globale ontwikkelingen te vertalen naar de eigen omgeving. De opleiding richt zich daarbij op de Metropool regio Rotterdam-Den Haag.

Praktijkgericht onderzoek omvat, volgens de opleiding, het toepasbaar maken van algemene theorieën in een specifieke case of context. De community draagt, volgens de opleiding, ook bij aan de ontwikkeling van breder geldige kennis in het eigen domein en herkent zich in het onderzoeksthema 'Innovatief ondernemerschap'.

De opleiding heeft het eigen profiel afgeleid van het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel. Dit landelijke profiel is ontwikkeld door het Landelijk Opleidingsoverleg Ondernemerschap en Retail Management (LOO ORM). De landelijke competenties zijn opgesteld in samenhang met het Europese Entrepreneurship Competence Framework.

De opleiding leidt studenten op tot tien beroepsgerichte competenties. Deze competenties zijn

gedefinieerd in termen van leerresultaten en geven een generiek beeld van datgene wat een afgestudeerde na het succesvol voltooien van de opleiding moet kennen, begrijpen en doen, alsmede de wijze waarop de student het geleerde kan aantonen. De opleiding heeft per competentie vier indicatoren opgesteld. De opleiding heeft het eindniveau aan de hand van het ZelCom model verder geoperationaliseerd. Gedurende de opleiding wordt het niveau opgebouwd, waarbij de competenties in jaar één op niveau 1 worden getoetst, in jaar twee op niveau 2. Toetsing op niveau 3 (eindniveau) vindt plaats in het derde en vierde jaar (in beide jaren vijf competenties, zie ook standaard 4). De opleiding werkt aan verdere aanscherping en een concretere beschrijving van de competenties.

De opleiding heeft in 2018 een Body of Knowledge & Skills (BoKS) opgesteld. De BoKS omvat: kennisgebieden, vaardigheden, houdingsaspecten, onderzoekend vermogen, professioneel vakmanschap en beroepsethiek & maatschappelijke oriëntatie. Ook wordt aangegeven in welke cursussen de benoemde thema's aan bod komen. De inhoud van de BoKS is flexibel en wordt aangepast aan de actuele beroepspraktijk en de competenties.

Afstemming beroepspraktijk

De afstemming met de beroepspraktijk vindt op verschillende manieren plaats. Zo kent de opleiding een businessclub. Hierin participeren de ondernemers van de projectbedrijven uit het eerste jaar. Dit zijn veelal innovatieve mkb-bedrijven. De businessclub komt twee keer per jaar bijeen. Onderwerp van gesprek zijn onder andere het nieuwe competentieprofiel, de gewenste vaardigheden van studenten en het leggen van contact tussen studenten en de bedrijven. Daarnaast werkt de opleiding samen met bedrijven in haar eigen professionalisering. De nieuwe eindfase van de opleiding is bijvoorbeeld ontwikkeld met behulp van de lean-start up methode. Professionalisering van het team op dit gebied heeft plaats-

gevonden in samenwerking met één van de betrokken bedrijven. Ook vinden regelmatig gastcolleges en bedrijfsbezoeken plaats waar ook docenten aan meedoen.

Naast de businessclub worden ook stagebedrijven uit het eerste, derde en vierde jaar gebruikt als klankbord en worden alumni betrokken bij de opleiding. Dit vindt plaats in de Next Level evenementen die twee tot drie keer per jaar georganiseerd worden en waarbij alumni en werkveld betrokken zijn. Ook zijn docenten (recent) werkzaam (geweest) in de beroepspraktijk. Daarnaast participeert de opleiding in het Landelijk Opleidingsoverleg Ondernemerschap en Retail Management.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de beoogde leerresultaten wat betreft niveau en oriëntatie passend geconcretiseerd zijn. Ook voldoen deze aan internationale eisen en zijn ze onderschreven door het beroepenveld. De opleiding heeft de leerresultaten gerelateerd aan de Dublin descriptoren. De opleiding heeft in een schema aangegeven hoe en waar de eindkwalificaties aan bod komen c.q. gedekt worden in het curriculum. De opleiding heeft met behulp van het ZelCom model een eigen niveaubeschrijving voor het eindniveau ontwikkeld. Ook zijn er gedragsindicatoren gedefinieerd.

De opleiding profileert zich met de community en de focus op ondernemerschap. De commissie is van mening dat de opleiding hiermee aansluit bij het brede werkveld waartoe opgeleid wordt. Ze moedigt de opleiding aan haar voornemen in het inrichten van een community Retail door te zetten. De commissie verwacht dat daarmee ook meer aandacht zal zijn voor HRM in het programma.

De commissie constateert dat de opleiding adequaat is afgestemd op de beroepspraktijk. De businessclub, de afstemming met stagebedrijven,

projectbedrijven en de contacten en praktijkervaring van docenten dragen daar aan bij.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, stelt de commissie vast dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

2. Onderwijsleeromgeving

De commissie heeft vastgesteld dat de onderwijsleeromgeving studenten in staat stelt de beoogde leerresultaten te bereiken en dat de opleiding aan deze standaard voldoet. Het curriculum kent in de eerste twee jaar met drie leerlijnen en afgebakende periodes met cursussen en projecten een degelijke opzet. Studenten hebben middels de stages, de conceptkeuze voor de eigen startup, de belevenisweken, de minor en het afstuderen ruimte om hun eigen invulling te geven aan het programma. Met de twee stages, de praktijkgerichte invulling van het tweede semester van het derde jaar (gericht op implementatie in een (eigen) bedrijf) en de praktijkprojecten in de eerste twee jaar is er voor studenten voldoende gelegenheid om zich te oriënteren op de beroepspraktijk en relevante vaardigheden te oefenen. De opleiding besteedt voldoende aandacht aan onderzoeksvaardigheden, zowel in de praktijkprojecten als in de cursussen, de stage en het afstuderen. De commissie raadt de opleiding aan het kritisch vermogen van studenten ten aanzien van modellen en theorieën te versterken. De commissie stelt vast dat de opleiding een kleinschalige en interactieve sfeer kent. Het didactisch concept met de inrichting van de community, het bewust creëren van kleinschaligheid in (zelfsturende) jaarteam en klassen, de benaderbaarheid van docenten en de begeleiding van studenten dragen daar in belangrijke mate aan bij. De commissie raadt de opleiding daarbij aan de balans tussen begeleiding en zelfstandigheid van studenten te blijven bewaken. De commissie waardeert de in gang gezette onderwijsvernieuwing en het actieve beleid van de opleiding inzake studievertragers en langstudeerders. De opleiding handelt adequaat in de Covid-19 pandemie en weet ook hierin verbinding met studenten te realiseren. De opleiding sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten. Docenten zijn zeer deskundig, betrokken en benaderbaar. De commissie vindt het innovatieplatform Next Level een waardevol instrument voor verdere ontwikkeling van de opleiding. De opleiding beschikt over voldoende voorzieningen om het programma uit te kunnen voeren.

Bevindingen

In het eerste jaar staat de 'intrapreneur' centraal. Daarbij is aandacht voor een stage en een project gericht op het adviseren van een Rotterdamse ondernemer. Het tweede jaar is gericht op de 'entrepeneur'. In dat jaar starten studenten hun eigen bedrijf op. In het derde jaar maken studenten keuze voor 'intrapreneur' (Venturing) of 'entrepeneur' (Startup), waar ze in het vierde jaar op voortbouwen.

In de eerste twee jaar omvat de opleiding vier periodes. Het programma van de eerste twee jaar krijgt vorm in drie leerlijnen: de praktijk-, kennis- en studentlijn (waarbinnen ook keuzeonderdelen zijn opgenomen). De praktijklijn staat centraal, hierin leren studenten wat het functioneren als ondernemer of ondernemende manager betekent. Daarbij worden vanaf de start voor externe opdrachtgevers projecten uitgevoerd. Studenten

werken in jaar 1 en 2 in de praktijklijn aan drie elkaar opvolgende projecten bij één projectbedrijf, waar ook vaardigheden worden aangeleerd en geoefend. Dit doen ze gedurende het jaar in dezelfde projectgroep. In het eerste jaar werken studenten via het macro, meso, micro principe aan projecten waarin ze ondernemers adviseren over trends en ontwikkelingen; nieuwe markten bepalen voor ondernemers en deze presenteren en nieuwe businessmodellen aan ondernemers presenteren via een website. Het eerste jaar wordt afgerond met een stage waarbij studenten een ondernemende manager / ondernemer schaduwen. In het tweede jaar zijn de drie projecten gericht op het opstarten van een eigen bedrijf. Studenten werken in het tweede jaar aan het realiseren van hun eigen start-up. Tijdens de visitatie is opgemerkt dat studenten werken met het business model canvas en duidelijke weekstructuur waarin

ze elke week aan de slag gaan met nieuwe doelstellingen voor hun start-up. In het eerste blok van het tweede jaar kunnen studenten ideeën voor een start-up pitchen aan een jury bestaande uit docenten en vertegenwoordigers van het werkveld. De jury besluit welke ideeën verder ontwikkeld worden en vervolgens vormen studenten teams rondom deze ideeën / start-ups. In het tweede blok verkennen studenten de wereld van hun klanten en leveren ze een waardepropositie op. In het derde blok experimenteren studenten met verschillende varianten van hun dienst of product, waarbij ze in contact dienen te blijven met hun potentiële klanten. In het vierde blok ontwikkelen studenten een marketingstrategie (kanalen) en een businessmodel. Aan het einde van het jaar wordt de start-up van het jaar gekozen en worden ook eerstejaars studenten betrokken bij en geïnformeerd over de start-ups middels een hackathon.

In de kennislijn leren studenten theorieën en modellen te verbinden met vraagstukken uit de beroepscontext die in de praktijklijn aan bod komen. De kennis cursussen staan ten dienste van de praktijklijn en worden 'just in time' aangeboden. Studenten volgen in de eerste drie periodes van de eerste twee jaar telkens vier cursussen. De opleiding spreidt daarbij de toetsing: vier lesweken gevolgd door één toetsweek. In het eerste jaar is in de kennislijn aandacht voor economie, bedrijfs-economie, marketing en onderzoek. In het tweede jaar komen onder andere cursussen op het gebied van trendwatching, testing, value proposition design, customer relations, content creation en key resource branding aan bod.

De studentlijn is gericht op de identiteitsvorming van studenten. Onderdeel van deze lijn zijn de stages, studieloopbaan coaching (talentontwikkeling), ondersteunend onderwijs en belevenisactiviteiten. De vaardigheden die studenten leren (onder andere pitchen, verkopen en business communication) zijn direct gerelateerd aan het praktijkproject, zo bleek tijdens de visitatie.

In het derde en vierde jaar zijn de studieonderdelen groter (30 EC elk), zijn de leerlijnen geïntegreerd en wordt er een groter beroep gedaan op de zelfstandigheid van de studenten. Het derde jaar omvat de stage en implementatie (voor intrapreneurs / venturing) of de Incubator Academy (voor entrepreneurs / start up). Voor deelname aan de Incubator Academy worden studenten geselecteerd op basis van een pitch aan het einde van jaar 2 (over de start-up die ze in het tweede jaar hebben ontwikkeld). In de Incubator Academy werken studenten aan hun eigen start-up onder supervisie van een externe begeleider. De opleiding laat studenten daarbij samenwerken met studenten van andere opleidingen van de hogeschool, bijvoorbeeld op financieel en IT gebied. En hiermee studenten leren multidisciplinair te werken. Studenten werken in de Incubator Academy aan het realiseren van groei voor hun eigen bedrijf. De Incubator Academy telt momenteel circa 25 studenten.

Voor studenten die kiezen voor het uitstroomprofiel venturing omvat het derde jaar een stage bij een bedrijf. Studenten voeren onderzoek uit met als doel drie strategische groeikansen voor het bedrijf in kaart te brengen. Na de stage blijven studenten verbonden aan het stagebedrijf, waarbij ze hun onderzoeksresultaten implementeren in de praktijk. Dit betekent concreet dat studenten twee dagen per week bij het stagebedrijf zijn. De opleiding wil hiermee studenten in staat stellen daadwerkelijk waarde te creëren voor het stagebedrijf. De overige tijd besteden studenten aan kennis cursussen. Afhankelijk van het type onderzoeksresultaat dat studenten implementeren volgen ze kennis cursussen op het gebied van 1) Domestic and international market development, 2) New products and services development of 3) Business model and process innovation. Studenten die de stage uitvoeren in de eerder genoemde Incubator Academy volgen de cursussen van het tweede gebied.

Studenten die een eigen onderneming oprichten lopen hun stage in de eigen onderneming. Tijdens de visitatie is hierover duidelijk geworden

dat zij begeleid worden door een externe mentor en een coach van de opleiding. Voor het aantrekken van de externe mentor zijn criteria beschikbaar. Een dergelijke stage krijgt structuur door wekelijkse overleggen met de coach (elke vrijdag), vaste momenten voor het bespreken van theorie en opdrachten (elke maandag) en het elke vier weken inleveren van een voortgangsrapportage.

In het vierde jaar vinden de minor en het afstuderen bij het stagebedrijf of het eigen bedrijf plaats. Met de minor kunnen studenten zich verbreden of verdiepen en zichzelf verder profileren. Het afstuderen wordt beschreven bij standaard 4.

Tijdens de visitatie is opgemerkt dat in de tweedeaars start-ups maatschappelijke winst meer zichtbaar wordt als thema. Dit sluit aan bij de betrokkenheid van het lectoraat Bedrijfsethiek, waarbij er aandacht is voor het versterken van sociaal ondernemerschap in de opleiding. Ook is opgemerkt dat de opleiding graag wil werken met proactieve en aansprekende Rotterdamse bedrijven.

Vertegenwoordigers van het werkveld die bij de praktijkprojecten in het eerste jaar betrokken zijn hebben desgevraagd opgemerkt dat zij in het eerste jaar groei in de ontwikkeling kunnen zien bij de betrokken studenten. De betrokken (project)bedrijven hebben ook onderling contact, middels de eerder genoemde businessclub. Daarnaast worden ze uitgenodigd voor het jaarlijkse teamuitje van de opleiding, wat bijdraagt aan de binding van de opleiding (volgens de werkveld-vertegenwoordigers waarmee de commissie gesproken heeft).

Studenten waarderen het praktijkgerichte karakter van de opleiding. Ze worden vanaf de start van de opleiding geconfronteerd met het werkveld, in de projecten. Daarnaast worden regelmatig ondernemers uitgenodigd als gastspreker. Hoewel studenten tevreden zijn over het praktijkgerichte karakter van de opleiding en de inzet van

gastdocenten, hebben ze ook aangegeven behoefte te hebben aan gastlessen van ondernemers die succesvol een eigen (groot) bedrijf hebben opgezet (en niet alleen door medewerkers van het betreffende bedrijf).

Onderzoeksvaardigheden komen in elk jaar van de opleiding aan bod. In het eerste jaar is dit onderdeel van de projecten, waarbij studenten bijvoorbeeld onderzoeken hoe algemene theorieën toepasbaar zijn in de specifieke context. Daarmee doen studenten, volgens de opleiding, inhoudelijke kennis op en raken ze erin getraind deze te valideren, toe te passen en er waarde aan toe te voegen. In het tweede jaar passen studenten onderzoeksvaardigheden toe in hun eigen start-up. Ter ondersteuning worden in het eerste jaar drie cursussen op het gebied van onderzoek aangeboden. Gedurende de opleiding komen verschillende onderzoeksmethoden aan bod: lineair, het Business Model Canvas, de Lean-Startup-methodologie en de Google-Sprint-methodologie. In het derde en vierde jaar komen onderzoeksvaardigheden en onderzoekend vermogen aan bod in de stage en het afstuderen.

De opleiding werkt samen met het kenniscentrum Business Innovation, aan onderzoek naar hoe nieuwe ideeën economische waarde kunnen krijgen. Ook wordt onderzocht hoe binnen de Metropoolregio Rotterdam - Den Haag maatschappelijke organisaties ondernemerschap kunnen ontwikkelen die ook voor het reguliere onderwijs van waarde kan zijn. Een voorbeeld hiervan is onderzoek naar ondernemerschapsonderwijs (OO) en transdisciplinaire OO-methodologie in het Erasmus+ project.

Internationalisering krijgt in elk jaar aandacht. In het eerste jaar is dit tijdens internationaal georiënteerde belevenisactiviteiten, bijvoorbeeld in de vorm van excursies. Ook kunnen studenten hun stage in het buitenland lopen. In de eerste twee jaar volgen studenten Engels en in het tweede jaar vindt de Global Entrepreneurship Week plaats waarbij studenten en docenten van buitenlandse partneruniversiteiten ontvangen worden.

Ook kunnen studenten kiezen voor deelname aan internationale citytrips. In het derde jaar kunnen studenten in het buitenland stage lopen en meedoen aan Triple E-Mission. In het vierde jaar kunnen studenten hun minor in het buitenland vormgeven.

Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat de opleiding samenwerkt met de Colman University in Tel Aviv. Studenten hebben daar een exchangeprogramma gevolgd en bedrijven bezocht. Docenten hebben een vijfdaagse reeks gastlessen gevolgd. Deze instelling werkt ook mee aan de online Global Entrepreneurship Week van de opleiding.

Studenten hebben aangegeven behoefte te hebben aan meer juridische kennis, bijvoorbeeld rechtsvormen, privacy beleid en AVG. Daarnaast is opgemerkt dat er meer aandacht kan zijn voor financiële aspecten, zoals het omgaan met het geld dat verdiend wordt in het eigen bedrijf. Het betrekken van investeerders krijgt volgens studenten voldoende aandacht in de opleiding. Wel is het creëren van mogelijkheden voor het aantrekken van financiering (bijvoorbeeld via de hogeschool) voor bedrijven die zijn opgezet door studenten genoemd als suggestie. Alumni (van het start-up uitstroomprofiel) hebben desgevraagd aangegeven dat er meer aandacht kan zijn voor adverteren op verschillende kanalen.

Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat samenwerking met studenten van andere opleidingen met name in het derde en vierde jaar plaats vindt. Dit is volgens studenten ook het moment waarop ze zich bezighouden met vraagstukken die een bredere / andere benadering vragen, bijvoorbeeld op het gebied van financiën of productontwikkeling.

Alumni zijn positief over de vrijheid die ze in de opleiding krijgen. Middels de stage, minor en keuzevakken kunnen ze hun eigen profiel vormgeven en een specifieke richting kiezen.

Onderwijsleeromgeving

Binnen de opleiding staat leren in de community centraal. De opleiding heeft dit uitgewerkt in drie pijlers: pedagogiek, didactiek en organisatie. De pedagogiek van de opleiding is gericht op binding, hoge verwachtingen en talentgericht onderwijs. Dit betekent onder andere dat docenten en studenten elkaar kennen en een relatie en dialoog met elkaar aan gaan waarbij ze hoge verwachtingen van elkaar hebben en dat docenten studenten helpen hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Qua didactiek staat het leerproces centraal en wordt er gestreefd naar actief en betekenisvol leren. Met dit laatste wil de opleiding het leren zoveel mogelijk verbinden aan de beroepspraktijk. Wat betreft de organisatie wordt het leren ondersteund door een kleinschalige organisatie in de klas, waarin docenten en studenten elkaar leren kennen en elkaar weten te vinden. De opleiding beperkt het aantal docenten dat voor een klas staat, waardoor studenten en docenten een goede band met elkaar opbouwen.

De studenten waarmee de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over de verdeling van de studielast. Studenten hebben aangegeven dat de overgang tussen het eerste en tweede jaar aanzienlijk is, waarbij in het tweede jaar een groter beroep gedaan wordt op hun zelfstandigheid. Studenten hebben desgevraagd opgemerkt dat zij tijdens de Covid-19 pandemie de studielast wat zwaarder hebben ervaren. Dit was met name het gevolg van de wijziging in toetsvormen (van tentamens naar (deel)opdrachten). Ook is opgemerkt dat bij sommige onderdelen de groep studenten behoorlijk groot gevonden werd voor een online les.

De Covid-19 pandemie heeft geleid tot een versnelling in de inzet van digitale middelen en het ontwikkelen van blended vormen van onderwijs. Gedurende de eerste fase van de pandemie heeft de opleiding het onderwijs volledig online vormgegeven. In huidige fase volgen studenten drie keer drie kwartier onderwijs (gerelateerd aan de praktijkprojecten en talentontwikkeling) op de hogeschool. Voor de eerstejaars studenten zet de

opleiding tijdens deze contactmomenten vooral in op binding met de opleiding en met elkaar, zo bleek tijdens de visitatie. De kennisvakken worden digitaal verzorgd, met zelfstudie, instructiecolleges en responsiecolleges.

De opleiding verwacht dat blended learning ook in de toekomst een belangrijke rol zal spelen in de kennislijn. In dat kader wordt gedacht aan instructievideo's, live online colleges, cases, e-books, gecombineerd met offline responsiecolleges. De opleiding heeft studiejaar 2020-2021 bestempeld als pilotjaar voor blended learning. Op basis hiervan wordt het curriculum omgebouwd tot blended onderwijs vanaf studiejaar 2021-2022. De projectgroep Next Level (zie de paragraaf over personeel) heeft hierin een belangrijke rol.

Instroom

De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen. Studenten afkomstig van het vwo kunnen een versneld traject doorlopen waarin het curriculum van jaar één en twee worden gecombineerd. Studenten met een Associate degree Ondernemen stromen in het derde jaar in. Onderdelen van de instroomprocedure zijn open dagen, proefstuderen en het studiekeuzeadviesgesprek.

De studenten waarmee de commissie gesproken heeft, zijn gestart met de opleiding omdat ze al langer de ambitie hadden om ondernemer te worden en dat in een aantal gevallen ook al zijn (geweest). De omgeving, met medestudenten die ook ondernemer willen worden, wordt als zeer prettig ervaren. Met name het tweede jaar, waarin studenten hun businessplan uitwerken en starten met de uitvoering, wordt belangrijk gevonden.

Personeel

De opleiding wordt verzorgd door 45 docenten, die aangestuurd worden door twee onderwijsmanagers. De docent: studentratio is 1:24,4. De opleiding maakt qua docentrol onderscheid in docenten, kerndocenten, hogeschooldocenten en

hoofddocenten. Ook kent de opleiding cursushouders per vak en leerlijncoördinatoren. 80% van de docenten heeft een masterdiploma behaald. Hiermee voldoet de opleiding aan hogeschool eis van 70%. 91% van de docenten heeft een Basis Didactische Bekwaamheid (BDB) of een onderwijsbevoegdheid behaald. Nieuwe docenten die maximaal twee jaar in dienst zijn, krijgen de gelegenheid om een didactische training te volgen. 40% van de docenten heeft een BKE-certificering behaald en een aantal docenten is bezig met het behalen van een BKE- of SKE-certificering.

De opleiding is sinds studiejaar 2018 – 2019 georganiseerd in dedicated jaarteam. Aan elk jaarteam is, zo bleek tijdens de visitatie, een hoofddocent verbonden die eigenaar is van het curriculum en de verbinding met het lectoraat kan maken. Lectoren zijn ook betrokken bij de opleiding in het verzorgen van onderwijs.

De onderwijsmanagers hebben een coachende en faciliterende rol richting de zelforganiserende jaarteam. Docenten werken in een jaarteam gezamenlijk aan de ontwikkeling en uitvoering van het onderwijs. Jaarteam overleggen op een vast moment in de week, hierdoor weten docenten, volgens de opleiding, veel over het programma, de samenhang daarin en de studenten. De dedicated jaarteam dragen, volgens de opleiding, bij aan de binding met studenten.

Een groot deel van de docenten heeft recente praktijkervaring in een relevant werkveld. Daarnaast onderhouden docenten contacten met het werkveld middels stagebezoeken. De opleiding biedt verschillende mogelijkheden tot professionalisering. Dit krijgt vorm in de jaarlijkse teamdagen en het semi-open professionaliseringsplan waaraan jaarteam en docenten zelf invulling kunnen geven. Docenten besteden gemiddeld 10% van hun aanstelling aan professionalisering. Zowel interne als externe assessoren worden jaarlijks getraind in het afnemen van assessments en

er worden intervisiebijeenkomsten met afstudeerbegeleiders georganiseerd. Elke startende docent volgt het inwerktraject. Dat bestaat naast intervisie en beeldcoaching uit een meerdaags programma (online) didactiek en pedagogiek.

In de projectgroep Next Level werken docenten en hoofddocenten samen aan verdere vernieuwing en doorontwikkeling van het curriculum. Next Level is, zo is opgemerkt tijdens de visitatie, een 'experimental innovation playground'. Dit bestaat uit het starten van experimenten die vervolgens kunnen leiden tot curriculumverbeteringen. Een voorbeeld hiervan is de pilot Entprentice in het eerste jaar waarbij studenten de projecten kunnen vervangen door twee dagen stage per week. Daarmee wil de opleiding studenten eerder in de opleiding de professionele mores in het werkveld laten ervaren. De projectgroep organiseert jaarlijks twee Next Level Teamdagen waarop met het hele team over thema's voor de toekomst nagedacht wordt. Op dit moment zijn technologie en blended learning belangrijke thema's voor Next Level. Inzake blended learning wordt bijvoorbeeld onderzocht hoe kleinschalig en intensief onderwijs vorm kunnen krijgen in blended learning en hoe verbinding gecreëerd kan worden en leren betekenisvol kan zijn in blended learning. De huidige ervaringen met blended learning worden geëvalueerd op basis waarvan verdere ontwikkeling plaats zal vinden.

De opleiding voert regelmatig collegiaal overleg uit met partneruniversiteiten waarbij docenten over en weer bedrijfsbezoeken afleggen en colleges verzorgen. Dit draagt, volgens de opleiding, bij aan de professionalisering, internationale ervaring en binding van docenten.

Studenten waarderen, zo bleek tijdens de visitatie, de praktijkervaring en betrokkenheid van hun docenten. Ze voelen zich gezien door hun docenten. Daarnaast zijn studenten positief over de feedback die ze van hun docenten ontvangen. Docenten zijn ook nu, tijdens de Covid-19 pandemie, zeer goed bereikbaar.

Voorzieningen

Begeleiding van studenten is onderdeel van de eerdergenoemde studentlijn (talentontwikkeling). De studentlijn is gericht op de persoonlijke ontwikkeling van de student. De opleiding streeft in de begeleiding van studenten zoveel mogelijk naar maatwerk. Daartoe worden studenten begeleid door hun docenten, in de community waarin zij dicht bij de studenten blijven, en door hun talent-ontwikkelcoach. Daarbij is ook de ontwikkeling van studenten op de beroepscompetenties onderwerp van gesprek.

In het eerste jaar is de begeleiding vooral gericht op het creëren van verbondenheid op klasniveau en in het tweede jaar verbondenheid op jaarniveau. In het tweede jaar worden studenten ook begeleid in hun keuze voor één van de twee uitstroomprofielen. Studenten kunnen een beroep doen op een peercoach (medestudent). Vanaf jaar 3 zijn studenten meer naar buiten gericht, met stage, minor en dergelijke. In het derde en de laatste fase van het vierde jaar heeft de begeleiding een kleinschalig en intensief karakter in jaarteam van maximaal vier studenten, naast één-op-één begeleiding vanuit de opleiding. De opleiding wil hiermee ook faciliteren dat studenten van elkaar leren. Indien nodig kunnen studenten ook terecht bij Bureau Studentzaken voor extra ondersteuning. De opleiding kent in het eerste jaar een bindend studieadvies van 60 EC.

De coach studiesucces begeleidt studenten om onnodige uitval en vertraging in een vroeg stadium te voorkomen. In het kader van het uitfaseren van het oude curriculum heeft de coach studiesucces een traject ingericht om langstudeerders te lokaliseren en te stimuleren hun opleiding (in het oude curriculum) af te ronden. Daarbij wordt zoveel mogelijk maatwerk geboden per student.

De opleiding wordt aangeboden op de locatie van de hogeschool aan de Kralingse Zoom. Daar heeft de opleiding de beschikking over leslokalen, projectruimtes, een ondernemersplein, een auditorium, een passage voor evenementen, een Incubator ruimte (voor de Incubator Academy) en

een mediatheek. Op de digitale leeromgeving vinden studenten informatie over de het programma, studiehandleidingen, oefentoetsen en opdrachten. Studenten hebben desgevraagd aangegeven dat er verbetering mogelijk is in het gebruik van de digitale leeromgeving, met name in het tijdig uploaden van documenten.

De opleidingscommissie heeft als taak advies uit te brengen over de onderwijs- en examenregeling. Daarnaast beoordeelt de opleidingscommissie jaarlijks de wijze van uitvoeren van het onderwijs- en examenreglement en bespreekt zij de vormgeving en de wijze van evalueren van het onderwijs. Onderwerpen die besproken zijn in de opleidingscommissie, zo bleek tijdens de visitatie, zijn onder andere de inzagemomenten, hertentamen en feedback op docenten en hoe daar mee omgegaan wordt. Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat studenten zich over het algemeen gehoord voelen door hun docenten. Verbeterpunten ingebracht door studenten worden serieus genomen en opgepakt.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat het programma, de onderwijsleeromgeving en het personeel de studenten goed in staat stellen de beoogde leerresultaten te bereiken. Voor elk onderdeel is een cursusbeschrijving beschikbaar waarin de leerdoelen, de inhoud en de toetsing en dergelijke worden benoemd.

Het curriculum kent in de eerste twee jaar met de leerlijnen en afgebakende periodes met cursussen en projecten een degelijke opzet. In het derde en vierde jaar hebben studenten in de stage, minor en het afstuderen meer ruimte om als 'intrapreneur' of 'entrepreneur' hun eigen invulling te geven aan het programma. De opleiding heeft een nadrukkelijk beroepsgericht karakter en kent veel momenten waarop studenten in aanraking komen met de beroepspraktijk en werken aan de ontwikkeling van professionele vaardigheden. Dit vindt bijvoorbeeld plaats in de praktijkprojecten in de eerste twee jaar, de stage in het eerste en

derde jaar (in een stagebedrijf of eigen bedrijf) en bij het afstuderen in het vierde jaar.

De commissie respecteert de keuze van de opleiding om studenten gedurende het eerste jaar bij één bedrijf de projecten te laten uitvoeren. Zij is echter ook van mening dat het voor studenten waardevol kan zijn in deze fase van de opleiding kennis te maken met verschillende bedrijven. Zij geeft de opleiding dan ook ter overweging mee de mogelijkheden daartoe te onderzoeken.

De commissie raadt de opleiding aan, in de beweging richting meer praktijkervaring (bijvoorbeeld bij Entprentice), blijvend te bewaken dat er voldoende theoretische diepgang is in alle jaren van de opleiding.

De commissie concludeert dat onderzoeksvaardigheden in voldoende mate aan bod komen in de opleiding. De commissie merkt daarbij op dat het kritisch reflecteren van studenten op te gebruiken modellen en theorieën versterkt kan worden. Dit heeft volgens de commissie ook te maken met de balans tussen theoretische onderbouwing en ondernemerschap.

De commissie heeft tijdens de visitatie het studiemateriaal en de gebruikte literatuur ingezien. Op basis daarvan stelt zij vast dat de opleiding gebruik maakt van relevante en actuele literatuur. De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen.

De commissie heeft waardering voor de kleinschalige en interactieve sfeer die de opleiding middels haar didactische model, de community en de jaarteams weet te creëren. De benaderbaarheid van docenten en de begeleiding van studenten in de studentlijn dragen daar in belangrijke mate aan bij. De afstemming tussen de verschillende jaarteams kan volgens de commissie versterkt worden. De commissie acht het bovendien van belang dat de opleiding de juiste balans tussen zelfstandigheid en 'bij de hand nemen' blijft bewaken.

De commissie geeft de opleiding ter overweging mee te onderzoeken welke keuzevakken studenten kiezen en of dit kan leiden tot versterking van het verplichte programma op die onderdelen. Ook raadt de commissie de opleiding aan de haalbaarheid van een aantal voorstellen van studenten te onderzoeken (bijvoorbeeld meer aandacht voor juridische aspecten, inzetten van oprichters van succesvolle ondernemingen als gastdocent en een investeringsfonds vanuit de hogeschool voor studenten die aan hun start-up werken).

De commissie stelt vast dat de opleiding verzorgd wordt door voldoende docenten, die zeer deskundig, bevlogen en betrokken zijn. De commissie heeft bovendien van studenten vernomen dat docenten zeer benaderbaar zijn. De commissie waardeert het dat de opleiding bewust investeert in Next Level als platform voor vernieuwing voor de opleiding. De betrokken docenten worden daarin ook gefaciliteerd. De opleiding hanteert een bewuste marge van 20% in de planning taaktoedeling van docenten om ruimte te houden

voor verdere doorontwikkeling van de opleiding en docenten. In het kader van 'Next Level' nodigt de commissie de opleiding uit om voor de opleiding als geheel een stip op de horizon te formuleren. Dit geeft ook richting aan de verdere ontwikkeling en de in gang te zetten vernieuwingen.

Om de betrokkenheid en het hoge ambitieniveau van docenten ook in de toekomst te borgen en te koesteren acht de commissie het van belang dat er continue aandacht is voor het bewaken van de werkdruk van docenten.

De commissie spreekt tot slot haar waardering uit voor de onderwijsvernieuwing die in gang is gezet met het creëren van de community en de bijbehorende didactische uitgangspunten. En voor de zorgvuldige wijze waarop de uitfasering van het oude curriculum heeft plaats gevonden.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, oordeelt de commissie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

3. Toetsing

De beoogde leerresultaten c.q. de tien beroepsgerichte competenties vormen, samen met de BoKS en de niveaubeschrijvingen de kapstok van het toetsstelsel. De bestudeerde toetsen zijn van voldoende niveau. De toetsing past bij de verschillende fasen in het programma waarbij er sprake is van een toenemende complexiteit van de inhoud en zelfstandigheid van studenten. Er worden effectieve maatregelen genomen om de validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de toetsing te borgen. Het gebruik van toetsmatrijzen, rubrics en het vier-ogen principe dragen daar in belangrijke mate aan bij. De examencommissie geeft op adequate wijze vorm aan haar taak om de kwaliteit van toetsen te borgen en zich een eigenstandig oordeel te vormen over het eindniveau. De toetscommissie en de previewcommissie hebben daarin ook een belangrijke rol. Er worden kalibratiesessies belegd, vooraf worden alle toetsen bekeken en achteraf worden toetsen steekproefsgewijs bekeken. De commissie raadt de opleiding aan bij de beoordeling van het eindniveau twee onafhankelijke beoordelaars in te zetten. Op dit moment heeft de begeleidende docent van de student daarin een rol, samen met een externe beoordelaar. Ook raadt de commissie de opleiding aan de toetsdruk bij docenten te blijven bewaken. De commissie concludeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard voldoet.

Bevindingen

Het hogeschoolbrede toetsbeleid geldt, samen met externe kaders, als uitgangspunt voor de invulling van het toetsbeleid van de opleiding. Het toetsbeleid van de opleiding omschrijft de visie op toetsing, welke aansluit bij de visie op leren. Toetsing dient volgens de opleiding bij te dragen aan het motiveren van studenten en het aanzetten tot actief studiegedrag. In de toetsing staat de praktijk centraal en de toetsing is zowel ontwikkelingsgericht als kwalificerend. Het toetsprogramma is cumulatief en de lessen en toetsing zijn kort-cyclisch van aard.

De leerdoelen en het niveau in een fase van de opleiding zijn bepalend voor keuzes van de vorm en inhoud van de toetsen, de beoordelingscriteria en de werkvormen. Het toetsplan omvat een dekkingsmatrix waarin aangegeven wordt welke competenties in welke cursussen en met welke toetsvorm beoordeeld worden.

Het toetsprogramma kent een blokkenstructuur en is cumulatief en kortcyclisch van aard: de toetsen vinden plaats in week vijf, na vier weken onderwijs. De blokkenstructuur in de eerste drie jaar

van het curriculum draagt er aan bij dat de tentamens over het studiejaar gespreid worden. De opleiding vindt het belangrijk dat er geen competitie plaatsvindt tussen toetsen. Met deze structuur wil de opleiding studenten activeren en een gevoel van urgentie creëren.

De opleiding maakt gebruik van formatieve en summatieve toetsing. Formatief toetsen krijgt vorm in de feedback die studenten ontvangen en die ze kunnen toepassen in hun verdere leerproces. In de kennisvakken van het eerste jaar maken studenten proeftentamens. Casussen en opdrachten worden klassikaal en in kleine groepen besproken. De opleiding wil daarmee aansluiten op het leerproces van studenten, en zo ook de binding met studenten versterken. Ook in de afstudeerfase is er aandacht voor formatief toetsen.

Summatieve toetsing vindt plaats in elk onderdeel van het programma. Daartoe maakt de opleiding gebruik van verschillende toetsvormen (en opdrachten en projecten) die inhoudelijk zoveel mogelijk aansluiten bij de beroepspraktijk. De opleiding wil daarmee borgen dat studenten betekenisvol kunnen leren. Toetsvormen die ingezet worden zijn schriftelijke en mondelinge

tentamens, inleveropdrachten, portfolio's, assessments, presentaties en projectrapportages. Kennis wordt in de kennislijn getoetst. De ontwikkeling van competenties en vaardigheden wordt in de praktijk- en studentlijn getoetst. De opleiding kiest in de eerste twee jaar voor compensatoir toetsen. In de praktijklijn in het eerste en het tweede jaar worden studenten beoordeeld op de beroepscompetenties op respectievelijk niveau 1 en niveau 2. De studentlijn wordt in het tweede jaar afgerond met een assessment, waarbij studenten op vijf zelfgekozen competenties een STARR beschrijven. Dit dient ook ter voorbereiding op het assessment in het derde jaar.

In de praktijklijn in het derde en vierde jaar wordt een portfolio-assessment ingezet. In dit portfolio-assessment worden in alle tien beroepsgerichte competenties op eindniveau getoetst: vijf in jaar 3 en vijf in jaar 4 (zie ook standaard 4). De opleiding wil hiermee beoordelen of een student competent is en daar in authentieke opdrachten en projecten naar weet te handelen.

Studenten beschrijven hun eigen ontwikkeling op de competenties in een portfolio waarin per competentie een STARR beschreven wordt. Dit bepaalt, samen met de bijbehorende bewijsvoering op niveau 3 en het assessmentgesprek, of de student voldoet aan het vereiste eindniveau (zie standaard 4). Hier vindt aan het einde van het traject een summatieve toets plaats en worden studenten gedurende het proces van feedback voorzien inzake hun ontwikkeling en voortgang.

De eerder genoemde cursushouders (zie standaard 2) zijn verantwoordelijk voor de samenstelling, inhoud, evaluatie en ook de bijstelling van toetsen. Toetsen worden geconstrueerd volgens de stappen van de toetscyclus en daarbij geldende procedures. De leerlijncoördinator fungeert als auteur of tweede lezer. In overleg met het jaarteam, de onderwijsmanager en de opleidingscommissie wordt jaarlijks bepaald welke toetsvormen gehanteerd zullen worden. Voor alle toetsen zijn een toetsmatrijs, antwoordmodellen en rubrics beschikbaar. De toets wordt voor afname aan een collega-docent voorgelegd.

Professionalisering van toetsing krijgt formeel vorm in het BKE/SKE-traject. Daarnaast worden kalibratiebijeenkomsten bij assessments georganiseerd en vinden er gezamenlijke assessment-trainingen voor docenten en externe assessoren plaats. Jaarteam organiseren eveneens jaarlijks een aantal kalibratiesessies, waarin docenten de normeringen afstemmen en bediscussiëren.

De studenten waarmee de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over de toetsing en de feedback die ze van hun docenten krijgen. Aangegeven is dat de toetsing in het eerste jaar meer gericht is op theorie en meerkeuzevragen. In het tweede jaar is aandacht voor het toepassen van theorie, in de vorm van open vragen. Studenten hebben opgemerkt dat de tien competenties waartoe opgeleid wordt terugkomen in de toetsing en op meerdere momenten getoetst worden. Studenten hebben desgevraagd opgemerkt dat tijdens de Covid-19 pandemie tentamens zijn vervangen door opdrachten. Zo wordt bijvoorbeeld verwacht dat studenten bij een onderdeel elke week een deelopdracht inleveren ter beoordeling door hun docent. Volgens studenten biedt dit hen meerdere mogelijkheden om zichzelf te laten zien. Studenten hebben desgevraagd opgemerkt dat het ook fijn is als docenten zich aan de deadlines houden wat betreft het nakijken van toetsen.

Volgens studenten is de kans op meelifters klein. Naast een groepsopdracht maken ze ook individuele opdrachten en houden ze een logboek bij waarin ieders bijdrage zichtbaar wordt.

Studenten worden middels de studiehandleidingen geïnformeerd over de toetsing, de beoordelingscriteria (rubric) en de competenties die getoetst worden.

De examencommissie is georganiseerd op het niveau van het instituut HRBS en is onderverdeeld in kamers per opleiding. De opleiding is via één lid vertegenwoordigd in de examencommissie. De examencommissie stelt vast of studenten het eindniveau hebben gerealiseerd. De bewaking

van het eindniveau wordt geborgd door het formeel aanstellen van examinatoren. Externe examinatoren worden tevens benoemd door de examencommissie. De examencommissie woont vanuit haar eigen rol trainingen van docenten bij, heeft meegekeken bij het opstellen van het beoordelingsformulier voor het afstuderen en neemt als toehoorder deel aan een aantal assessments.

De examencommissie mandateert de instituutsbrede toetscommissie. De toetscommissie beoordeelt (steekproefsgewijs en achteraf) de validiteit, betrouwbaarheid en inzichtelijkheid van toetsen. Eén docent is namens de opleiding lid van de toetscommissie. De toetscommissie beoordeelt de toetsen aan de hand van een formulier waarbij wordt ingegaan op validiteit, betrouwbaarheid en inzichtelijkheid van de toets.

De previewcommissie (van de opleiding) beoordeelt de kwaliteit van de kennistoetsen vooraf. De previewcommissie maakt daarbij gebruik van een feedbackformulier waarmee gekeken wordt naar de validiteit, betrouwbaarheid, lay-out en taal technische aspecten van de toets.

De toetscommissie werkt met een formulier waarin validiteit, betrouwbaarheid en inzichtelijkheid geoperationaliseerd zijn, zodat er elke keer op dezelfde wijze gecontroleerd en feedback gegeven wordt. Docenten en/of onderwijsadviseurs, preview- en toetscommissieleden ondersteunen elkaar bij het ontwikkelen en verbeteren van toetsen via kalibratiebijeenkomsten bij assessments en bij het beoordelen van afstudeerwerkstukken.

De commissie heeft tijdens de visitatie met vertegenwoordigers van de examencommissie gesproken. Daarbij is duidelijk geworden dat de examencommissie betrokken is geweest bij de ontwikkeling van het nieuwe afstuderen en de beoordeling daarvan. De examencommissie houdt borgingssessies inzake het portfolio. Daarbij wordt met name naar het proces van de beoordeling gekeken. Op advies van de examencommissie is

het beoordelingsformulier van het portfolio aangepast, waardoor de beoordeling beter navolgbaar is. Ook is de beoordelingsschaal aangepast. De examencommissie woont steekproefsgewijs assessments bij.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. De commissie stelt vast dat de toetsing past bij het beroepsgerichte karakter van de opleiding. Er worden effectieve maatregelen genomen om de validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de toetsing te borgen. Het gebruik van een toetsprogramma, toetsmatrijzen, rubrics en het vierogen principe (bij het eindniveau) dragen daar in belangrijke mate aan bij.

De commissie stelt vast dat de toetsing past bij de verschillende fasen in het programma waarbij er sprake is van een toenemende complexiteit van de inhoud en zelfstandigheid van studenten.

De commissie heeft tijdens de visitatie een aantal toetsen c.q. opdrachten bestudeerd en stelt vast dat deze van voldoende niveau zijn. Ook maakt de opleiding gebruik van een variëteit aan toetsvormen. De commissie raadt de opleiding aan de balans tussen individueel- en groepswork te blijven bewaken. Hoewel de competenties waartoe opgeleid worden gedurende de opleiding worden getoetst, is de commissie van mening dat dit meer expliciet gemaakt kan worden. Daarbij kan de aandacht liggen op het monitoren van het doorlopend proces van competentieontwikkeling dat studenten van het eerste tot en met het vierde jaar doormaken.

Inzake de beoordeling van het eindniveau is het de commissie opgevallen dat de begeleidende docent van de student daarbij betrokken is. Hoewel er ook een externe assessor betrokken is, is de commissie van mening dat het inzetten van een docent die de student niet begeleidt heeft in het afstudeerproces wenselijk is. Daarmee wordt

het onafhankelijke karakter van de beoordeling benadrukt.

De commissie constateert dat de examencommissie adequate maatregelen neemt om de kwaliteit van toetsing en het eindniveau van de opleiding te borgen. Ook de toetscommissie en de previewcommissie hebben hierin een belangrijke rol. Daartoe worden kalibratiesessies belegd, worden achteraf toetsen steekproefsgewijs bekeken door de toetscommissie en toetst de previewcommissie alle toetsen vooraf.

De commissie geeft de opleiding ter overweging mee de toetsdruk bij docenten blijvend te bewaken. De commissie is van mening dat het kortcyclische karakter van de toetsing in de eerste twee jaar, kan leiden tot de toetsdruk voor docenten.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, oordeelt de commissie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

4. Gerealiseerde leerresultaten

De commissie stelt vast dat de opleiding de beoogde leerresultaten realiseert. Dit wordt vastgesteld met behulp van twee portfolio assessments; één in het derde jaar en één in het vierde jaar. Het afstudeerproces is degelijk en zorgvuldig opgezet en er zijn voldoende waarborgen voor het eindniveau. De commissie heeft vijftien dossiers bestudeerd bestaande uit de twee portfolio's en de beoordeling daarvan. De commissie stelt vast dat deze een adequaat niveau laten zien dat past bij een beroepsgerichte bacheloropleiding. De beoordeling en bijbehorende feedback zijn zorgvuldig tot stand gekomen, waarbij het de commissie ook is opgevallen dat het niet altijd duidelijk is wat de bijdrage van beide beoordelaars is en hoe de beoordeling tot stand is gekomen. De commissie raadt de opleiding aan in kalibratiesessies expliciet aandacht te besteden aan de verschillen tussen de portfolio's van het derde en vierde jaar, van twee uitstroomprofielen en de wijze waarop assessments afgenomen worden. Op basis van de bestudeerde documenten en de gevoerde gesprekken, stelt de commissie vast dat studenten en alumni daadwerkelijk in staat zijn hun positie als ondernemer of ondernemende professional in het werkveld te realiseren en daarmee bij te dragen aan de Rotterdamse regio.

Bevindingen

De opleiding is in 2017 gestart met de ontwikkeling van een nieuw afstudeerprogramma. Daarbij is de eindschrijving vervangen door twee portfolio assessments. Met deze portfolio assessments worden de tien beroepsgerichte competenties waartoe opgeleid wordt op eindniveau getoetst. De competenties, het niveau en de beoordelingsprocedure zijn voor de beide uitstroomprofielen (Venturing en Start-up) gelijk. Studenten beschrijven hun competentie ontwikkeling in het portfolio aan de hand van de STARR-methode. De eigen reflectie wordt ondersteund door bewijsmateriaal c.q. beroepsproducten.

Het eerste portfolioassessment vindt plaats aan het einde van het derde jaar. Hierbij worden vijf competenties op eindniveau getoetst. Hierbij zijn de competenties Samenwerken & Netwerken en Communicatie verplicht. Daarnaast maakt de student een keuze uit drie competenties waaronder Waardecreatie, Resultaatgericht handelen, Leiderschap, Managen & Organiseren. Deze competenties komen aan bod in de eerste helft van het derde jaar. De stage resulteert in een strategisch advies op dat gebaseerd is op onderzoek, en als basis dient voor het afstuderen. Dit advies (of een deel daarvan) implementeren studenten in de

tweede helft van het derde jaar. Tijdens deze implementatiefase doen zich beroepskritische situaties voor waarmee studenten hun competenties aantonen. Dit vormt de basis waarop studenten aantonen, middels een portfolio en een assessment, dat ze over vijf competenties op niveau drie beschikken.

In deze fase van de opleiding worden de afspraken met het stagebedrijf formeel vastgelegd in een contract.

Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat studenten begeleid worden in het opstellen van hun portfolio. Zo vindt er gedurende de stage (en het implementatietraject daarna) elke week overleg plaats met kleine groepen studenten (en een begeleidende docent) waarbij studenten elkaar motiveren en ondersteunen in het maken van het portfolio.

De overige vijf competenties worden op eindniveau getoetst in het vierde jaar. Dit betreft in ieder geval de competenties Onderzoekend vermogen, Analytisch Vermogen, Lerend vermogen en Innoveren. En een competentie naar keuze (die nog niet is getoetst in het derde jaar). De opleiding wil met deze keuzemogelijkheid studenten

de gelegenheid geven hun eigen kleur te geven in het afstudeerprogramma.

In het vierde jaar werken studenten (in een nieuw bedrijf) aan een complexe en meer ongestructureerde opdracht. Deze opdracht heeft betrekking op groeikansen voor de organisatie. Studenten stellen op basis van zowel desk- als fieldresearch een ontwerpplan op en doorlopen minimaal twee valide en betrouwbare Build-Measure-Learn cycli die bijdragen aan de groeidoelstellingen van het bedrijf. De resultaten worden aan het bedrijf opgeleverd. Studenten tonen, net als in het derde jaar, aan dat zij de competenties op eindniveau beheersen door bewijzen hiervan in meerdere praktijksituaties in een portfolio op te nemen.

Het individuele portfolioassessment bestaat uit een korte presentatie waarin studenten toelichten hoe zij hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van het bedrijf. Ook beschrijven studenten de eigen ontwikkeling. Na de presentatie stellen de assessoren vragen over de competenties aan de hand van het portfolio en het beoordelingsformulier. Daarbij kan de student ook gevraagd worden naar andere situaties dan beschreven in de STARR's die exemplarisch (kunnen) zijn voor de aan te tonen competentie(s).

Het portfolio wordt na het inleveren eerst beoordeeld op de vraag of het beoordelingswaardig is. Daarna start het beoordelingsproces. De opleiding kiest daarbij voor een holistische beoordeling op een vierpuntsschaal, die uiteindelijk omgerekend wordt naar een tienpuntsschaal. De beoordeling op eindniveau wordt uitgevoerd door twee examinatoren: door de docentbegeleider en een extern deskkundige.

Dit betekent dat studenten door vier beoordelaars beoordeeld worden (verspreid over twee in jaar 3 en twee in jaar 4). Van elk assessment wordt een geluidsopname gemaakt die, samen met het beoordelingsformulier, gearchiveerd wordt. Interne en externe examinatoren betrokken bij de beoordeling van het eindniveau volgen jaarlijks een assessmenttraining, waarbij ook de STARR-

methodiek aan bod komt. Daarnaast vindt er jaarlijks minimaal één kalibratiesessie plaats voor externe examinatoren en drie tot vier voor interne examinatoren (van het derde en vierde jaar samen). De opleiding wil hiermee borgen dat afstudeerproducten (die verdeeld zijn over jaar 3 en jaar 4) op consistente wijze beoordeeld worden. Een werkgroep van docenten screent achteraf de ingevulde beoordelingsformulieren.

De opleiding organiseert externe validatie van het eindniveau. Zo zijn scripties oude stijl beoordeeld door een collega-docent van de Hanzehogeschool Groningen. Zoals bij standaard 3 aangegeven controleert de examencommissie ook jaarlijks steekproefsgewijs het eindniveau. De opleiding heeft in 2019 Certificeringsbureau Hobéon ingezet voor de beoordeling van afstudeerdossiers van nieuwe stijl. Tot slot werkt de opleiding samen met collegaopleidingen in een peerreview. Met de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen zijn afstudeerhandleidingen en beoordelingsformulieren uitgewisseld en besproken. En twee docenten van de Hanzehogeschool Groningen hebben twee online assessments in het derde en vierde jaar bijgewoond. De opleiding is in gesprek met Hogeschool Saxion over het organiseren van peerreview op het eindniveau.

Tijdens de visitatie is opgemerkt dat de beoordelende docent en de externe assessor beiden een beoordelingsformulier invullen en daarover voor het afnemen van het assessment in gesprek gaan. Dan wordt ook het afnemen van het assessment voorbereid. Na het assessment komen de betrokken docent en externe assessor gezamenlijk tot een beoordeling.

De visitatie heeft ook duidelijk gemaakt dat de invoering van het nieuwe afstuderen in de afgelopen jaren een ontwikkelproces is geweest. Zo is de opleiding gestart met het centraal stellen van de competenties en het trainen van docenten en assessoren. Daarna is het nieuwe afstudeerproces geïntroduceerd, waarbij er is ingezet op kalibratie met docenten en assessoren. In 2017 was het portfolio nog vormvrij en konden studenten in

het derde jaar meerdere competenties met één STARR aantonen. Inmiddels geldt dat studenten elke competentie met één STARR en bijbehorende bewijsstukken dienen aan te tonen. Ook is het portfolio niet meer vormvrij. Daarnaast is het ZelCommodel gebruikt om de verschillende niveaus te beschrijven en zijn de competenties uitgewerkt in gedragsindicatoren. Komend studiejaar zullen studenten, zo bleek tijdens de visitatie, in de implementatiefase in het tweede semester van het derde jaar, drie dagen op het bedrijf werken aan deze implementatie (nu zijn dat er twee). Ook werkt de opleiding (inzake het eindniveau) de komende tijd aan het verhelderen van de eisen die aan de prestaties gesteld worden en het verbeteren van de Nederlandse taalvaardigheid van studenten.

Alumni waarmee de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over de (intensiteit van de) begeleiding die zij tijdens het afstudeerproces en het maken van het portfolio ontvangen hebben. De externe assessoren waar de commissie mee gesproken heeft, hebben opgemerkt dat de nieuwe vorm van afstuderen bijdraagt aan meer focus bij studenten en tijdens de beoordeling.

Vertegenwoordigers van de beroepspraktijk waarmee de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over het niveau van de studenten en de nieuwe vorm van het afstuderen. Deze vorm van afstuderen dwingt hen ook, als extern begeleider van de student, meer de diepte in te gaan. Bij een traditionele scriptie vindt dit volgens hen minder snel plaats. Ook kunnen studenten nu meer waarde creëren voor het bedrijf.

Op basis van de bestudeerde documenten is duidelijk geworden dat alumni in de regel geen moeite hebben om een baan te vinden. Het merendeel van de studenten krijgt een baan aangeboden bij het afstudeerbedrijf.

Overwegingen

De commissie concludeert dat de opleiding een degelijk en zorgvuldig afstudeerproces heeft ingericht. Het eindniveau wordt bepaald met behulp van het portfolio. De commissie vindt het lovenswaardig dat de opleiding voor deze manier van afstuderen heeft gekozen. Ook waardeert de commissie de ontwikkeling die de opleiding hierin heeft doorgemaakt en nog door gaat maken. De opleiding heeft hierin een reflecterende en kritische houding.

Om zich een oordeel te vormen over het eindniveau van de studenten, heeft de commissie vóór afgaand aan de visitatie van vijftien afgestudeerden dossiers met het portfolio en de beoordeling daarvan bestudeerd. Op basis daarvan concludeert de commissie dat afgestudeerden de beoogde leerresultaten c.q. de tien beroepsgerichte competenties en het gewenste eindniveau realiseren. De commissie vindt dat de bestudeerde dossiers een adequaat niveau laten zien dat past bij een bacheloropleiding. Het is de commissie opgevallen dat de beoordeling en bijbehorende feedback zorgvuldig tot stand zijn gekomen. Het is de commissie ook opgevallen dat de administratieve aspecten van de beoordelingen aandacht behoeven. Zo is het niet altijd duidelijk wat de bijdrage van beide beoordelaars is en hoe de beoordeling tot stand is gekomen.

De commissie heeft een aantal verschillen gezien in de portfolio's in het derde en vierde jaar. Dit betreft bijvoorbeeld de inhoud en de wijze waarop de tekst geschreven is. Ze raadt de opleiding aan in kalibratiesessies dit aspect nader te bespreken. In dat kader kan ook gekeken worden naar eventuele verschillen tussen de zwaarte van de portfolio's van beide uitstroomprofielen (venturing en start-up). Ook is het de commissie opgevallen dat de wijze waarop assessments afgenomen worden verschillend kan zijn (bijvoorbeeld in het type vragen dat gesteld wordt). Zij raadt de opleiding aan dit ook in haar kalibratiesessies met interne en externe assessoren mee te nemen.

Op basis van de bestudeerde portfolio's en de gevoerde gesprekken met studenten, alumni en werkveldvertegenwoordigers stelt de commissie vast dat afgestudeerden in staat zijn hun weg in het werkveld te vinden. Middels concrete voorbeelden hebben zij laten zien dat zij als ondernemer of ondernemende professional hun plek kun-

nen vinden. De opleiding levert met haar docenten, studenten en alumni een betekenisvolle bijdrage aan de regio.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, concludeert de commissie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Ronald Stevens (voorzitter) is hoofddocent public auditing en onderzoeker bij het Zijlstra Center, VU Amsterdam

Anja de Bruijn was tot 2019 opleidingscoördinator van de opleiding Ondernemerschap en Retail Management van Avans Hogeschool. Ook was zij in 2018-2019 voorzitter van het landelijk opleidingsoverleg Ondernemerschap en Retail Management.

Maurice Beckand Verwee, oprichter van Crossspring Lab BV

Vera Broek (student lid) studeert B Muziek bij Codarts, en BSc Biomedische Wetenschappen aan het LUMC

De commissie werd bijgestaan door Titia Buising, extern secretaris gecertificeerd door NVAO.

Alle commissieleden hebben een verklaring van onafhankelijkheid en onpartijdigheid ingevuld, ondertekend en deze zijn ingeleverd bij NVAO.

Bijlage 2 Programma visitatie

Donderdag 5 november

Tijd	Activiteit
08:30 – 09:15 uur	Vooroverleg visitatiepanel
09:15 – 10:00 uur	Ontvangst Opleiding Ondernemerschap & Retail Management
10:00 – 10:15 uur	Ruimte voor koffie/thee en eventueel intern overleg panel
10:15 – 10:40 uur	Afstuderen jaar 3 en jaar 4 (inclusief toetsing, borging en beroepenveld)
10:40 – 11:15 uur	Afstuderen jaar 3 en jaar 4 (inclusief toetsing, borging en beroepenveld)
11:15 – 11:50 uur	Afstuderen jaar 3 en jaar 4 (inclusief toetsing, borging en beroepenveld)
11:50 – 12:15 uur	Intern overleg visitatiepanel
12:15 – 13:15 uur	Next Level
13:15 – 14:15 uur	Lunch visitatiepanel
14:15 – 15:00 uur	Docenten (Commissies, professionele ontwikkeling – het docentschap)
15:00 – 15:45 uur	Docenten (Commissies, professionele ontwikkeling – het docentschap)
15:45 – 16:15 uur	Intern overleg visitatiepanel
16:15 – 17:15 uur	Studenten
16:15 – 17:15 uur	Studenten
17:15 – 17:30 uur	Ruimte voor koffie/thee en eventueel intern overleg panel
17:30 – 18:00 uur	Terugkoppeling gang van zaken Dag 1 & 2
	Intern overleg visitatiepanel

Vrijdag 6 november

Tijd	Activiteit
08:00 – 09:15 uur	Directie en onderwijsmanagers
09:15 – 09:30 uur	Ruimte voor koffie/thee en eventueel intern overleg panel
09:30 – 10:45 uur	Jaar 1 (inclusief toetsing, borging en beroepenveld)
10:45 – 11:15 uur	Intern overleg visitatiepanel
11:15 – 12:30 uur	Jaar 2 (inclusief toetsing, borging en beroepenveld)
12:30 – 13:45 uur	Intern overleg visitatiepanel inclusief lunch
13:45 – 14:45 uur	Algehele terugkoppeling visitatiepanel

Bijlage 3 Bestudeerde documenten

- Zelfevaluatie inclusief bronnen en bijlagen
- Opleidingsprofiel
- Diverse filmpjes
- Adviesrapport studiesucces
- Studiehandleiding en toets (indien relevant inclusief toetsanalyse) van diverse vakken en projecten
- Studie- en blokhandleidingen (inclusief stage, implementatie en afstuderen)
- Toetsplan
- Rapportage kwaliteitsborging eindniveau 2019-2020
- Afstudeerdossiers